

משנה לעיל כז, ב. סוגיא דמחטאתו על חטאתו וכו'. פירש"י הפריש מעות לכשבה ושעירה והעני יביא במקצת דמים עוף, מחטאתו, ושאר המעות יוצא לחולין. וכן מפורש ברמ"מ בפיה"מ וכן בהלכות שגגות (פ"י ה"ט ושם) דיוצא לחולין. אבל בשטמ"ק (אות כד) כתב דיותר נראה דשאר המעות לנדבה, דמהיכ"ת לחולין.

וכתב השיטה דהכרח של רש"י הוא דאם בין כך לנדבה למה לא יביא קרבן עשיר, הלא בין כך אינו מרויח מזה כלום, ומזה למד רש"י דבע"כ גזה"כ הוא דהשאר יוצא לחולין. וכ"כ בתוי"ט דמסברא יכול ליהנות דבלא"ה למה אינו מקריב קרבן עשיר, ודינא הוא להלן דעני שהביא קרבן עשיר יצא.

ולמעשה צ"ב באמת גדר הדין דיצא לחולין, ונחלקו בזה הגרי"ז והגרא"ז מחלוקת יסודי בגדר הדין, דבגמ' אי' על חטאתו להיפך הפריש מעות למנחה והעשיר מביא מדמים הללו קרבן עשיר על חטאתו. וברמ" (שגגות י, יב) כתב דדין זה גם בהפריש מנחה ממש דעד שלא קדשה בכלי יכול לפדותה ותאכל כחולין וכו', ע"ש, ומקורו בתוספתא סוף כריתות (פ"ד ה"ו). ותמה הגרי"ז (ע' שיעורי הגרי"ד תמורה כ, ב) הלא במנחה עצמה הרי המנחה ראוי למזבח, ודינא הוא בכמה מקומות, ע' תמורה לג, ב ועוד, דדבר הראוי למזבח א"י מידי מזבח לעולם, ולמה אינו מחויב למכרה למי שצריך מנחה. ודין זה מפורש במתפ"ס תמימין לבדה"ב ימכר לצורכי עולות, ע' שקלים פ"ד מ"ז, והוכיח הגרי"ז ע' שיעורי הגרי"ד תמורה ו, א וכו' א' ועוד, דדין זה ל"ד בבדה"ב אלא כל קדושה ואפי' קדו"ד אם ראוי למזבח א"י מידי מזבח.

ופעם פגם הגרי"ז הגרא"ז, והשיב הגרא"ז דא"א להקשות מחטאתו ועל חטאתו, דהרי השאר יוצא לחולין ומה הפשט, אלא יש גזה"כ דע"כ חילול הזה יש הפקעת קדושה ואינו מדין חילול דעלמא, ולכן אם לקוח המנחה ומחללו על מעות גזה"כ הוא דיש הפקעת קדושה וממילא הוי כאילו מעולם לא הוקדש וליכא כאן דין של א"י מידי מזבח לעולם.

אבל הגרי"ז א"ל דמהיכ"ת זהו הגדר, כפשוטו הוי ממש חילול פשוט, והגם דבעלמא א"א לחלל פחות משויה, מ"מ בדיעבד הרי חל דהקדש שוה מנה שחיללו על פחות מפרוטה חל ע' ערכין כט, א. ורק בעלמא בדיעבד וכאן נתחדש דלכתחילה עושה כן אבל הוא חילול פשוט וא"כ למה במנחה א"י מידי מזבח לעולם.

והנה, בדין המשנה נתחדש גם שיכול להחליף מכשבה לשעירה, וע' באר שבע דע"ז ליכא פסוק ורק בע"כ סברא הוא, ע"ש. וצ"ע, דע' ברמב"ם (שגגות י, ט) דגם ככה"ג אם זל יותר המעות לחולין, וכאמור איך שיהיה צ' לזה גזה"כ או הפקעת קדושה כהגרא"ז או חילול לכתחילה כהגרי"ז, ובע"כ יש כאן גזה"כ גם בדין זה ואינו רק מסברא, וצ"ע.

ולמעשה בעיקר שיטת רש"י והרמ" דיוצא לחולין דבלא"ה למה אינו מביא קרבן עשיר, הרי גם בגמ' בברייתא צ"ב, דהתם אי' הו"א דאם הפריש מעות לקינו והעני מביא עשירית האיפה מביתו ומעות הללו יפלו לנדבה. וגם כאן צ"ב א"כ למה אינו מביא קרבן עשיר, וכה"ק הרש"ש שם.

וע' עולת שלמה דאפשר לא היה מספיק לעוף ומשתלם יותר להביא עשירית האיפה בפרוטה מלהשלים לעוף, אבל מפשטות לשון רש"י מורה דהיה מספיק לעוף א"כ למה אינו מביא לעוף. ובכתר ישועה, וכן במנחם שלמה (סי' שח) האריכו דכנראה אפי' אם יוצא בקרבן עשיר כמפורש להלן בגמ' ממשנה סוף נגעים מ"מ אינו לכתחילה, ולכתחילה צ' להביא קרבן שלו, אבל העירו מדברי הר"ש בנגעים שם שכתב להדיא דדין זה אפי' לכתחילה.

ובאמת בעיקר הענין שיוצא בקרבן עשיר אינו דבר מוסכם, וידועים דברי החינוך (מצוה קכג) שכתב דלא יצא, וכבר תמהו עליו במנחת חינוך ועוד שם דזה נגד המשנה דבמצורע יוצא עכ"פ בדיעבד, ובחינוך כתב דלא יצא כלל אפי' בדיעבד.

וידוע תי' של השפ"א דחלוק מטמא מקדש ממצורע, דמצורע לעולם מביא עולה וחטאת, ובעשירות מביא בהמות, ובעניות מביא שתי תורין, וכה"ג יוצא, אבל במטמא מקדש העשיר מביא רק חטאת, ואילו העני מביא חטאת ועולה, וא"כ לא יצא בחטאת גרידא דחייב העולה.

וע' לעיל י, ב דהטעם בזה מאבן עזרא ואור שמח, דהעולה הוא במקום האימורין של החטאת ולפי"ז ל"ש חשבון הזה לכאורה.

מטמא מקדש עשיר שהפריש קן וכו' פירש"י שרצה להביא קרבן עני. אבל הרמ' (שגגות י, יג) פ' באופ"א דעשיר שהפריש קן למכור אותה ולקח בדמיה כשבה או שעירה וכו', והרמ' פסק לדינא דדיחוי מעיקרא לא הוי דיחוי, ולכן אינו דיחוי.

אבל תמה הגרי"ד (תמורה יט, ב) דכיון שהפריש למכור הרי כולו חטאת ואיך עולה לעני להביא קן זו עולה וחטאת. ובשלמא רש"י א"ש דרצה להביא קרבן עני, אבל להרמ' צ"ע.

והגרי"ז השיבו דבע"כ צ"ל דאה"נ ואין כוונת הרמ' להביא הקן כמות שהוא לעולה וחטאת אלא מביא הקן כולו לחטאת להביא בדמים חטאת והתור לעולה מביא מתוך ביתו ודחוק בלשון הרמב"ם.

והנה, בגמ' אי' דהוא קדושת דמים וכו' ופירש"י הגם דאין פדיון ואיזה דמים יש כאן, כאן לא חלה קדושת מזבח מעולם ויש לו פדיון כמו כל קדו"ד.

ולמעשה השטמ"ק כאן (אות ג השמטות) תמה דקיי"ל בתמורה (יט, ב) דמיגו דנחתא וכו', וא"כ למה ליכא מיגו דנחתא ותול קדוה"ג.

ותי' דאה"נ ודלא כרש"י ואינו קדו"ד ורק אינו ראוי למזבח דהביא קרבן עני לא יצא וא"כ כוונת הגמ' לקדו"ד היינו לקדוה"ג שאין לו פדיון, ולא קדו"ד ממש.

אולם הרא"ש שם ידוע יסוד גדול דליכא מיגו דנחתא כאן בעוף דכל הדין הזה הוא רק בבהמה, דאפי' אם חל קדוה"ג מ"מ סו"ס אם יהיה בו מום נפדה והוי קדו"ד, משא"כ בעוף אינו ראוי כלל דבקדוה"ג אין לו פדיון ולכן ליכא מיגו דנחתא.

ובי' הגרי"ד בתמורה יט, ב, דנחלקו ר"ש ורבנן במפריש נקבה לאשם דלר"ש ליכא מיגו דאינו ראוי לגופיה להקרבה, ומבואר ברא"ש דרבנן מודו דצריך תכלית בקדושה זו ורק חל דשייך פדיון ולכן בעוף מודו לר"ש, יסוד גדול ברא"ש כאן.

מתיב וכו' והקושיא מר"ש וכו' וצ"ע מה הקושיא למה לא תירצו מרבנן דפליגי, ואדרבה הרי רבנן ס"ל דנדחה. ועוד קשה למה ליכא אותו שו"ט לעיל בדברי ריו"ח כז, א. וזהו באמת כל תי' הגמ' ורק הביאו עוד רבנן ושם בכלל אינו מבואר יותר להדיא דפליגי.

וע' תוס' קידושין ז, ב ותמורה כו, ב די' ב' עניני קדו"ד יש סתם קדו"ד ויש קדוה"ג ואינ"ר לדמיו, ובעלמא בשיטת רבנן הוי קדוה"ג דאין לו הקרבה וע"ז יש דיחוי, אבל כאן בעוף מבואר דהוי רק דמים וכמש"כ רש"י לעיל ואעפ"כ יש דיחוי, וע"ז הקשו מר"ש דס"ל דהוי רק קדו"ד דאין לו מיגו דנחתא אם אינו ראוי לגופיה ואעפ"כ יש דיחוי, ומרבנן אין ראיה דלהם יש מיגו והוי קדוה"ג בלי הקרבה.

וכן נמי מקשינן רק לר"א ולא לריו"ח כאן.

ע"ב. מבזה קדשי שמים וכו'. כאן פירש"י רק כדי שלא ילכלך והוי בזיון וכו', אולם בפסחים נז, ב הוסיף רש"י דהוי חציצה. ובבאר שבע האריך דג"כ ייתור בגדים כמבואר בזבחים יט, א בבגד גע"ג, וכתב א"כ להגיה בגמ' ומחלל קדשי שמים. ובין כך לרש"י משום חציצה נמי צריכים להגיה דפסול. וע' ערל"נ שהאריך דכיון דבין כך פסול משום החציצה ממילא אין כאן ייתור בגדים, ולשון חילול רק בייתור בגדים דהוי עבודה מחוללת אבל חציצה אינו עבודה כלל.

ועיקר דבריו חידוש דאין ייתור דפסול, וע' כתר ישועה דפליג והראיה מהרמב"ם ביאת מקדש (ט, יא) דיש חיוב של מחוסר בגדים אפי' בפסול אחר, וכמו כן בייתור בגדים.

ובעיקר טענת באר שבע למה לא אי' ומחלל קדשי שמים, ע' גרי"ד זבחים יט, א דעיקר צווחת העזרה משום הבזיון ולא משום החילול.